

The background features a dark blue gradient with faint, light blue circular patterns and degree markings (40, 150, 160, 170, 180, 190, 200, 220, 230, 240, 250, 260) scattered across the left side. The text is centered on the right side.

ТЕМА 11.

ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОСВІТІ

ПЛАН

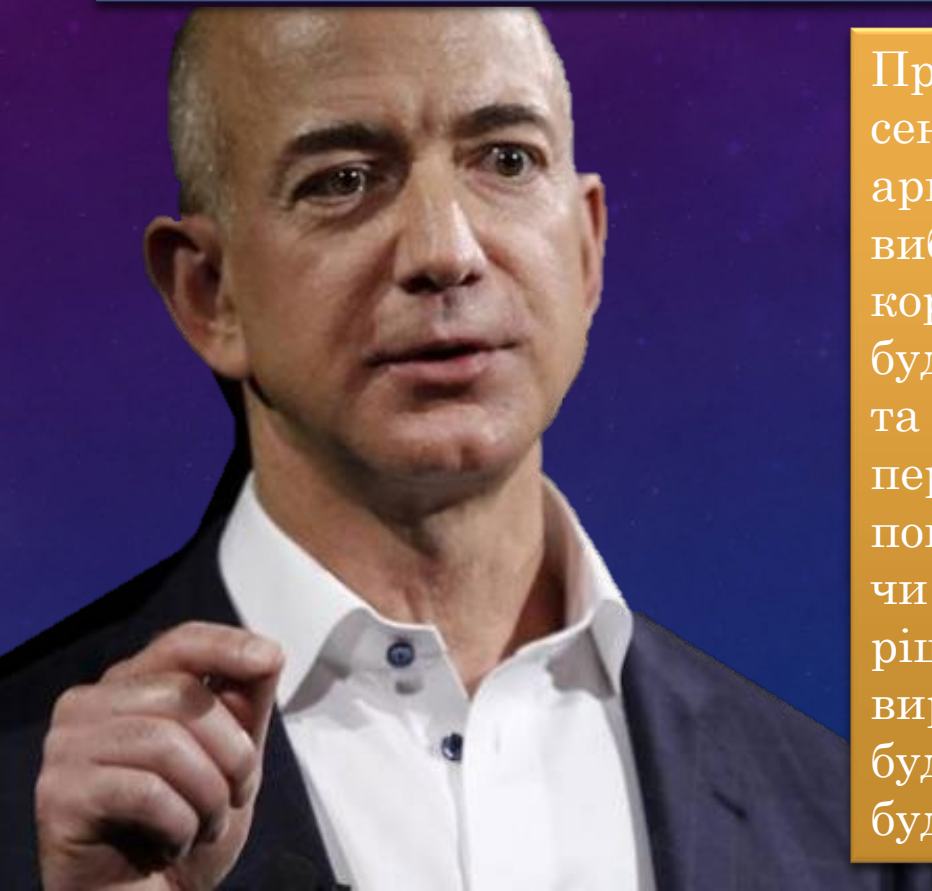
1. Добродесність у вищій освіті: її суть та роль ЗВО в її розвитку
2. Шляхи розбудови добродесності в ЗВО
3. Корупція як загроза добродесності в ЗВО

Кейс - Важливість доброчесності

«Одного разу
ти зрозумієш,
що бути
добрим важче,
ніж розумним»

Джефф Безос,
засновник Амазону та
один із найбагатших
людей у світі

«Сьогодні я хочу поговорити з вами про різницю між даром та вибором. Кмітливість – це дар. Доброта – це вибір. Дари – це легко. Зрештою, вони вам даються. Вибір може бути важким. Ви можете спокусити себе своїми дарами, якщо не будете обережні. І якщо ви так зробите, це, ймовірно, зашкодить вашому вибору. Люди тут – обдаровані. Я впевнений, що один із ваших дарів – це розум та здібності. Я впевнений, що це так, тому що вступ конкурсний. І якби не було ознак того, що ви розумні, приймальна комісія не прийняла б вас».

Промова закінчувалася такими словами: «Завтра в дуже реальному сенсі починається ваше життя, життя, яке ви пишете з чистого аркуша самостійно. Як ви будете використовувати свої дари? Який вибір ви зробите? Чи буде вашим провідником інерція, чи коритиметеся своїм пристрастям? Будете слідувати догмам чи будете оригінальними? Виберете легке життя чи життя служіння та пригод? Зів'янете під критикою чи підете за своїми переконаннями? Будете блефувати, коли робити помилки, чи попросите вибачення? Будете оберігати своє серце від відторгнення чи будете діяти, коли закохаєтесь? Ви будете приймати безпечні рішення або будете трохи відчайдушними? Коли буде важко, ви вирішите здатися чи будете невблаганними? Будете циніками чи будівельниками? Чи будете ви розумними за рахунок інших, чи будете добрими?»

A portrait of Jeff Bezos, founder of Amazon, speaking at an event. He is bald, wearing a dark suit, white shirt, and a patterned tie. He has his hands raised in a gesturing motion. The background is dark with the text 'THE ECONOMIC CLUB OF LONDON' repeated in a light, serif font.

Доброта – складова
добročесності. Діяти
добročесно – рішення, яке
студенти можуть приймати
щодня під час відвідування
занять, виконання завдань
або в інших ситуаціях поза
освітою.

Говорити про це й спонукати
молодих людей вчиняти
правильно – одне
з головних завдань, яке
повинен ставити перед собою
заклад вищої освіти, адже
він має великий вплив на
формування переконань та
цінностей студентства

ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

— цілісний розвиток студентів та виховання цінностей, що виходять за межі університетської аудиторії й проявляються у формі особистої та соціальної відповідальності впродовж життя.

Цінності доброчесності у вищій освіті :

- свідомо діяти правильно та чесно,
- мати свободу для вираження думки та поважати думки інших,
- бути відповідальним за свої дії стосовно себе та інших учасників академічного процесу,
- бути компетентним,
- покращувати свої знання.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗВО

В ЗВО мають бути забезпечені:

- академічна свобода,
- інституційна автономія,
- соціальна відповідальність,
- рівний доступ до освіти та підзвітність.

Студенти можуть залучатися до:

- створення кодексу цінностей
- комунікація про цінності
- взяття на себе відповідальності за ці цінності
- прозорість
- моніторинг

ЦІННОСТІ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ:

1. прагнення до пошуку істини
2. відповідальність за обмін знаннями
3. свобода думки і вираження поглядів
4. ретельний аналіз доказів та аргументації для досягнення висновку
5. готовність вислуховувати альтернативні точки зору та оцінювати їх по суті
6. врахування того, як ваші аргументи будуть сприйняті іншими
7. зобов'язання розглядати етичні наслідки різних висновків або практик

АСОЦІАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ КОЛЕДЖІВ ТА УНІВЕРСИТЕТІВ ВИДІЛЯЄ ТАКІ ВИМІРИ ДОБРОЧЕСНОСТІ:

Прагнення до досконалості:

розвивати сильну
трудова етику та
свідомо робити все
можливе в усіх
аспектах діяльності
закладу освіти.

Виховання особистої та академічної добročесності:

діяти відповідно до
честі, починаючи від
честості у стосунках
до принципового
слідування
академічному
кодексу честі.

Сприяння розвитку більш широкої спільноти:

визнавати та діяти
відповідно до своєї
відповідальності
перед освітньою
спільнотою та
суспільством в
цілому на місцевому,
національному та
глобальному рівнях

Серйозне ставлення до поглядів інших:

визнавати та
виконувати обов'язок
щодо обґрунтування
власних суджень;
залучати
різноманітні та
конкурентні погляди
як ресурс для
навчання й життя.

Розвиток компетентності в етичному та моральному мисленні:

розвивати етичне та
моральне мислення
у спосіб, що включає
інші перераховані
обов'язки; х
використовувати
таке мислення в
навчанні й житті.

РОЛЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ В РОЗБУДОВІ ДОБРОЧЕСНОСТІ:

- ✓ Вища освіта відіграє життєву важливу роль у формуванні особистості громадян, даючи не тільки академічні знання, а й важливі життєві навички та якості.
- ✓ Розвиток особистої та соціальної відповідальності має бути одним з ключових результатів вищої освіти.
- ✓ Вища освіта створює сприятливий ґрунт для просування етичних і моральних цінностей, які в кінцевому підсумку будуть аналогічно застосовуватися студентами у професійному житті.

Як
ПЕРЕТВОРИТИ
ВИЩУ ОСВІТУ НА
ДОБРОЧЕСНЕ ТА
БЕЗПЕЧНЕ
СЕРЕДОВИЩЕ
для її
УЧАСНИКІВ?

Академічна
свобода

Інституційна
автономія

Соціальна
відповідальність

Рівний доступ

Підзвітність

Академічна свобода

Свобода у викладанні, веденні дискусій, проведенні досліджень, їх поширенні та публікації результатів. Свобода вільно висловлювати свою думку про заклад освіти або систему загалом.

Інституційна автономія

Ступінь самоврядування, необхідний для ефективного прийняття рішень закладами вищої освіти та їхніми керівниками щодо академічної роботи, стандартів управління та пов'язаної з ними діяльності відповідно до принципів рівного доступу, академічної свободи, публічної підзвітності та соціальної відповідальності.

Соціальна відповідальність

Повага до академічної свободи та інституційної автономії у спосіб, що відповідає зобов'язанням шукати й поширювати істину відповідно до етичних і професійних стандартів, а також реагувати на сучасні проблеми та потреби всіх членів суспільства. У сфері вищої освіти це обов'язок використовувати свободи й можливості, надані державою та суспільством.

Рівний доступ

Вступ, навчання та робота у закладах вищої освіти ґрунтуються на заслугах і без дискримінації за ознаками раси, статі, мови чи релігії або економічних, культурних, соціальних відмінностей чи фізичних вад. Цей пункт також передбачає активне сприяння доступу для членів традиційно недопредставлених груп, зокрема корінних народів, культурних і мовних меншин, економічно або іншим чином неблагополучних груп.

Підзвітність

Інституціоналізація чітких і прозорих систем, структур або механізмів, за допомогою яких держава, фахівці у сфері вищої освіти, персонал, студенти та суспільство в цілому можуть оцінювати — з належною повагою до академічної свободи й інституційної автономії — кість та ефективність діяльності спільнот вищої освіти.

ПРОСУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ

1. Кодекс цінностей

- Тобто формалізований набір головних цінностей, які університетська спільнота виділяє для себе і відповідати яким вона прагне. Процес написання або перегляду заяви про цінності надає можливість різним групам (адміністрації, працівникам, викладачам та студентам) долучитися до створення стійкого набору принципів, за допомогою яких спільнота оцінює себе.

2. Розподіл відповідальності

- Аби перетворити заяву на папері в культуру цінностей, установи повинні призначити відповідальних осіб, підрозділи та групи для проактивного впровадження ціннісних принципів, а також для реагування на інциденти, коли вони виникають.

3. Традиція та культура комунікації про цінності

- Створення заяви, її первинне розповсюдження та регулярне повторне ознайомлення з нею спільноти може допомогти побудувати традиції й культуру підтримки цінностей вищої освіти серед широкого кола зацікавлених сторін. Пасивне поширення, наприклад розміщення на вебсайтах та в соціальних мережах, надсилання електронних бюлетенів та написання листів, сприяє підвищенню прозорості, але цього недостатньо. Необхідне активне поширення інформації, яке може охоплювати включення в освітній процес окремого курсу або щорічних лекцій, семінарів та звітів про виконану роботу, відкритих дискусій тощо

4. Готові прозорі процеси

- Важливо створити процеси для сприяння комунікації, пов'язаної з цінностями, заздалегідь — до того, як виникне будь-який інцидент, — щоб вони діяли вже у випадку конкретного інциденту. Такі процеси повинні бути максимально прозорими, узгодженими з іншими процедурами та зобов'язаннями, що вимагають розсудливості або конфіденційності (наприклад, процедура оцінювання викладачів та курсів студентами). Процеси формування цінностей, як правило, також повинні охоплювати широке коло зацікавлених сторін і бути спрямовані на зміцнення позитивної культури цінностей, а не бути секретними, дисциплінарними або змагальними за своєю природою.

5. Прозорий моніторинг та коригування

- Нарешті, у будь-який процес повинен бути вбудований регулярний, інклюзивний і прозорий огляд. Це дозволяє отримувати пропозиції та враховувати уроки з наявних можливостей і викликів. Зрештою, те, як заклади ритуалізують основні цінності вищої освіти, буде залежати від місця розташування, культури, керівництва, а також національних і місцевих прерогатив. Але всі успішні ритуальні рамки повинні забезпечувати постійний діалог між зацікавленими сторонами. Це найкращий шлях до творчих, відповідних контексту стратегій захисту та просування основних цінностей вищої освіти з плином часу.

Законодавче регулювання

Закон України «Про вищу освіту»:

Стаття 1:

вища освіта - сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти.

Закон України «Про вищу освіту»:

У статті 26 Закону прописані основні завдання для ЗВО, у цій темі доречно виділити наступні:

- участь у забезпеченні суспільного та економічного розвитку держави через формування людського капіталу;
- формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах;
- забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності;
- створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів;
- збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства;

Законодавче регулювання

Закон України «Про вищу освіту»:

Стаття 32 містить інструменти для забезпечення академічної доброчесності. Так ЗВО зобов'язані:

- вживати заходів, у тому числі шляхом запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності;
- мати внутрішню систему забезпечення якості вищої освіти, у тому числі затверджену політику забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності (кодекс академічної доброчесності);

Закон України «Про вищу освіту»:

Стаття 3 містить шляхи формування і реалізації державної політики у сфері вищої освіти:

- збереження і розвитку системи вищої освіти та підвищення якості вищої освіти;
- розширення можливостей для здобуття вищої освіти та освіти протягом життя;
- створення та забезпечення рівних умов доступу до вищої освіти, у тому числі забезпечення додатковою підтримкою в освітньому процесі осіб з особливими освітніми потребами, зокрема психолого-педагогічним супроводом, створення для них вільного доступу до інфраструктури закладу вищої освіти;
- розвитку автономії закладів вищої освіти та академічної свободи учасників освітнього процесу. Автономія закладу вищої освіти зумовлює необхідність таких самоорганізації та саморегулювання, які є відкритими до критики, служать громадському інтересові, встановленню істини стосовно викликів, що постають перед державою і суспільством, здійснюються прозоро та публічно.

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У 2021 році НАЗК спільно з Асоціацією юридичних клінік України провели дослідження Топ-25 корупційних ризиків у системі вищої освіти. Дослідження показало, що найчастіше в закладі вищої освіти корупційні ризики проявляються в таких формах:

- корупція під час вступу на навчання;
- «подяка» за поселення в гуртожитки чи отримання кращих кімнат;
- примушування студентів до політичної/передвиборчої діяльності; у купівля підручників та методичок викладачів;
- примушування студентів оплачувати благодійні внески;
- «подяка» науковому керівникові за написання дипломної роботи;
- оренда «своїм» – схеми для приватизації майна університету фізичними особам;
- маніпуляції під час проведення закупівель.

УНІВЕРСИТЕТ НІХОНА

У 2021 році у центрі скандалу опинився голова Університету Ніхона – Танаку Хідетосі. За результатами обшуку в його будинку японська поліція знайшла еквівалент близько 880 000 доларів США готівкою. Прокуратура зробила висновок, що гроші пов'язані з відкатами підрядників для проекту реконструкції університету.

ДЖЕРЕЛА КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ОСВІТИ:

1. Низький рівень або відсутність антикорупційної культури в закладі вищої освіти.
2. Відсутність електронної системи навчання, наприклад, електронного журналу або автоматизованого складання іспиту.
3. Незнання студентами змісту навчальних програм, критеріїв оцінювання дисципліни через їх відсутність у відкритому доступі або незнання, де їх знайти (наприклад, на вебсайті чи інших навчальних платформах закладу вищої освіти).
4. Індивідуальна недоброчесність науково-педагогічних працівників та/чи самих здобувачів освіти (студентів).
5. Страх розголосу про корупційні прояви та брак відповідного реагування на корупційні чи пов'язані із корупцією дії співробітників та студентів закладу освіти.
6. Толерування корупції в освітньому процесі з боку різних груп учасників освітнього процесу (викладачів, адміністрації, здобувачів освіти).

НАСЛІДКИ ЗА КОРУПЦІЮ МОЖУТЬ БУТИ НЕ ЛИШЕ СТРАТЕГІЧНИМИ, АЛЕ І ЮРИДИЧНИМИ

- Шахрайство (ст. 190 ККУ)
- Підкуп працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 ККУ)
- Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 ККУ)
- Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 ККУ)
- Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційноправової форми (ст. 368-3 ККУ).
- Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 ККУ).
- Порухення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП).
- Дисциплінарна відповідальність, зокрема звільнення особи із займаної посади.

За вчинення корупційного чи пов'язаного з корупцією правопорушення відомості про таку особу вносяться до Реєстру корупціонерів (ст. 59 Закону України «Про запобігання корупції»)

ІСТОРІЇ УСПІХУ: **ВЕЛИКА БРИТАНІЯ**

У 2011 році очільнику Лондонської школи економіки та політичної науки Говардові Девісу довелося піти у відставку після оприлюднення інформації про благодійну допомогу, яка протягом кількох років надходила до університету від фонду родини Каддафі. Завдяки подібним пожертвам тодішня влада Лівії будувала собі позитивний імідж у світі. Університет був змушений відмовитись від подальших пожертв.

Звіт комісії на чолі з головним суддею Англії та Уельса Гаррі Вульфом виявив, що Школа не має жодних механізмів оцінки ризиків для прийняття рішення щодо благодійної допомоги.

Наступного року університет після широкого обговорення затвердив свій етичний кодекс, який окреслює процедури перевірки потенційних пожертв та грантів, аби надалі уникнути спроб відбілити реноме за рахунок імені Школи.

ІСТОРІЇ УСПІХУ: США

У 2009 році два студенти Університету Вандербільта запустили сайт **Прозорість правничих шкіл**, який акумулює детальні дані про працевлаштування випускників та результати вступної кампанії.

Він допомагає зробити більш зважений вибір вступникам, які бажають вчитись на юристів. Сайт використовує дані зі звітів правничих шкіл для American Bar Association, які університети надають команді сайту.

До речі, АВА - одна з небагатьох акредитаційних організацій, що вимагає досить детальну звітність щодо показника працевлаштування задля акредитації.

ІСТОРІЇ УСПІХУ: АВСТРАЛІЯ

У 2015 році в ефірі національного телебачення Австралії було показано сюжет про зловживання на ринку міжнародних студентів. Йшлося про діяльність рекрутингових компаній, які університети наймають для пошуку іноземних абітурієнтів. Рекрутери пропонували послуги з підробки документів та способи оминути перевірку знання англійської.

В епіцентрі скандалу опинився один з найбільших австралійських вишів – Університет Західного Сіднею. Його колишня викладачка повідомила про те, як міжнародні студенти медичних програм безперешкодно проходили екзамени, не володіючи достатніми знаннями. Після виходу передачі в ефір Університет надав інформацію про проведене раніше внутрішнє розслідування та нові правила відбору міжнародних студентів.

ІСТОРІЇ УСПІХУ: **РУМУНІЯ**

У Румунії група активістів розпочала кампанію проти корупції під час поселення у гуртожитки.

Вони запустили спеціальний сайт та гарячу лінію для збору повідомлень про випадки хабарництва в університетах. Зібрана інформація передавалась до адміністрації університетів, паралельно активісти забезпечували належне висвітлення кампанії в медіа. Реакція місцевих університетів не забарилась.

Найбільш прогресивні почали публікувати на сайті списки мешканців гуртожитків та тих, хто чекає в черзі на поселення, з відповідними балами за успішність, а також соціальні пільги, які були визначальними під час отримання місця в гуртожитку. У 2009 році 15 студентських організацій почали поширювати цей досвід по всій країні.

ІСТОРІЇ УСПІХУ: **ПОЛЬЩА**

Довгий час інформація про проведення конкурсів на заміщення вакантних посад у польських університетах залишалась закритою, що ускладнювало забезпечення якісного відбору викладацького складу та відкривало шлях для зловживань.

З 2013 року після змін до законодавства університети зобов'язані публікувати інформацію про вакансії менеджерів та викладачів на своїх сайтах, сайті міністра вищої освіти та науки, а також на порталі Єврокомісії Euraxess, який присвячений мобільності науковців.

Нововведення допомогли збільшити доступ до інформації про вакансії та покращити умови для мобільності викладачів.

ІСТОРІЇ УСПІХУ: **НІМЕЧЧИНА**

Після того, як у дисертації німецького міністра оборони Карла-Теодора Гуттенберга був виявлений плагіат, німецькі активісти запустили проект VroniPlag, який протягом кількох років виявив факти неналежного цитування у дисертаціях понад 140 відомих політиків, акторів та громадських діячів.

У більшості випадків плагіатори були позбавленні ступеня через суд, але в деяких випадках університети не погодились із висновками VroniPlag.